

que Vous n'avez pas le temps de lire cette communication maintenant — je Vous dirai seulement que Magyarország kész mindenre à la condition qu'on lui donnera des garanties qu'elle ne sera pas sacrifiée. A herczeg: Comment pas sacrifiée? Barátom: Mais oui, à la condition qu'elle partagera entièrement Frankhon sorsát et qu'on ne l'abandonnera pas pour faire la paix. A Herczeg: Mais cela me paraît très juste.

Ma reggel megint oda mentünk, de a h. igen rossz kedvű volt, mert még nem tudott egyezkedni a császárral a neki szánt parancsolatra nézve. Barátom kénytelen volt erélyes (barátságos) szavakat mondani és rólunk nem beszéltek. Barátom nem is akar visszatérni hozzá, míg magához nem hivatja. Igazsága van, én úgy tapasztalom, hogy ismeri barátját.

Tisztelt Uram, most rá ér teljesen instruálni engemet. Én a mellett maradok, hogy valakit Londonba küldjenek, de meg lehet, hogy kérdezik tőlem társalkodás útján mint értem a kezességet mit kívánnak. Mit mondjak? Azt hogy francia herczegről beszéltem azért tettem, mert tudom, hogy a többi urak ilyesvalamivel kecsgették. De még sok bajunk lesz míg célunkat elérjük. A mostani francia statusférjak mind dilettánsok és bizony nagyon könnyen veszik feladatokat. Elhamarkodtatástul nagyon kell óvunk és én eléggé nem szerencsélhetem arra nézve, hogy egyetlen egy közeledő lépést nem tett. Minél inkább ismerni tanulom a situatiót s a szerepviselő embereket, annál jobban meggyőződöm arról, hogy eléggé nem vigyázhatunk.

Ujat ma nem írhatok — úgy látszik a készülétek folytattatnak és a francia hadsereg ma Sardiniának indul. De míg nem verekszenek, nem hiszek a háborúban. Mély tisztelettel és szeretettel

SZ.

28.

London, 1859 április 26.

KOSSUTH SZARVADYNAK A MAGYAR RÉSZVÉTEL ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ GARANCIÁKRÓL.

Sk. fogalmazvány O. L., N. M. Kossuth-ir.

Szarvadynak.

24-kei levele nem érkezett elég jókor, hogy már a tegnapi postával felelhessek.

Tájékoztásul némelyeket előre kell bocsátanom.

A kérdések mikre Önnek nézeteit kívánták megtudni világosan mutatják, hogy az illetők vagy nem olvasták figyelemmel emlékiratomat, vagy csak felkelésre akarnak „titkos segítséget” nyújtani, de sereget nem akarnak azon tájra küldeni, mert ha ezt vennék bázisul, némelyeket azon kérdésekből vagy nem tettek vagy másképp tettek volna.

En mondtam, mondom 's mindig mondani fogom, hogy a velöki szövetségre 's együtt munkálkodásra *conditio sine qua non* a seregküldés 's Magyarhonnak simultanús hádszintérré vétele.

Ez az egyedüli mód nemzeti erőnket kifejteni 's organisálni.

Ez az egyedüli garancia, hogy hazánk függetlensége célul vétetik 's hazánk nem lesz az ár mellyen másutt béke vásároltatik.

En tapogatóztam otthon a népnél, 's a felelet ez volt: „Követjük Önt utolsó emberig, csak jöjjön Ön, de ne jöjjön maga, sereggel jöjjön.”

En ennek következtében már *activ tájékozást is küldtem haza nézeteimről.*

Mindennek bázisa: a seregküldés.

'S ezzel kapcsolatban a következő eljárás: En a sereggel megyek. A mint partra lépünk a seregparancsnok proclamatiót intéz a Magyarokhoz a Császár nevében (mint 1809-ben) tudositván őket, hogy mint szövetséges jött őket az 1849.-ki függetlenségi nyilatkozat valósitására segiteni. *Itt kell a fonalat félfogni. Ezen kell elindulni, különben nincs sem alap sem garancia.* Ezen császári proclamatoria hivatkozva én fegyverre szólítom a nemzetet, teszem az organisationalis rendelkezéseket, szóllok a hadsereghez, mondván nekik, hogy haza! haza! a honnak reájok szüksége van 's designalom nekik a módot 's helyet hova *hazajövetel végett* gyűlniök kell 's 6—8 hét alatt az Olasz-Osztrák sereg compacttsága meg lesz törve, 's mi (ha elég fegyver segítséget adnak) 120—150 ezer emberrel fogunk csata rendbe állani.

Ez az eljárás — ha nem ez, úgy mi várjuk az események fejlődését 's meglehet hogy nem (mit Isten ne adjon), meg lehet, hogy kötelezettség nélkül, függetlenül fogunk activitásba lépni.

[Már kérem vesse ezze! egybe kérdéseiket. Azt kérdezik: fogják-e nyomban proclamatiót küldeni a hadsereghez? s nyomban utána kérdik, akarok-e titkos szövetségre lépni Frankhonnal pour assurer materiellement Magyarhon felkelését? Ugyan mit mondhatnék én a hadseregnek, ha azt nem mondhatom: jertek haza! felszabadítani hazátokat! miként mondhatom ezt... *Kihúzza*] s látni fogja, hogy illy eljárás vagy ehez hasonló, de ugyan azon alapra fektetett nem lebeg szemek előtt, különben nem tennének olly kérdéseket.

Hogy a szövetségnek (ha lesz) kezdetben, a tett idejéig, titkosnak kell lenni, az természetes, mert bolondság volna az ellenséget figyelmeztetni [ez az oka annak, hogy én minden meeting meghívásokra, mellyeket itt kapok, azt felelem, most még nem akarok fellépni. *Kihúzza*] (ezért hallgatok én itt, bár mennyi meghívást kapjak is) de ha egyszer tette, ha egyszer proclamatiókra kerül a dolog, a szövetség létele megszűnik titok lenni. Ha hát mégis titkos szövetségről szölgem, félek azért szölgem így, mert nem akarják magokat a Magyar függetlenséggel identificálni, csak titkon akarnak pénzzel, fegyverrel segiteni.

Hogy nem veszik fel a dolgokat, úgy a mint én *conditio sine qua non*-nak tartom, az is mutatja, hogy „provisorius kormányról” beszélnek. Ha nem a függetlenségi nyilatkozaton indulunk, úgy mi nem állunk velök szövetségbe (mert az ezen alapon indulás garantiát foglal magában), ha pedig azon indulnak mit beszélnek provi-

sorius kormány organisatiojáról — hiszen organisálta azt a nemzet a függetlenségi nyilatkozatban (*ezt még kell velök értetni, mert úgy látszik nem tudják*) s a nemzet bizony kinevetné az emigratiót, ha ő akarna neki akár minő provisorius kormányt dictálni.

Én egészben a dolgot úgy látom: ha bizonyos is a háború, még az nem bizonyos, hogy nekünk hasznunk lesz belőle. Igen meg lehet, a többi hatalmak oda fogják a dolgot terelni, hogy ha már meg nem akadályozhatják a háborút, legalább Olaszországra szorítsák s ha így, akkor a cél minket nem függetlenségre segíteni, hanem csak lázadásra ingerelni 's magunkra hagyni. Az olaszországi háború is ölthet oly alakot, hogy eredeti célja, az osztráknak Lombard-Velenczéből kiűzése a többi hatalmak remonstratioja következtében még csak szóba sem jön, hanem csak közép Olaszország reconstitutiojára lesz a dolog intézve, 's az eredmény: Parma 's Modenának, talán Toscanának Piemonthoz csatolása, constitutio Romában 's Nápolyban, és ezzel vége. Ez esetben is csak diversiót fognának akarni Magyarhonban.

Velünk csak úgy fognak reális alapon alkudni, ha elhatározták magokat az osztrák megtöréseig vinni a harczot 's *erre eddig még koránt sincsenek elhatározva.*

Ezeket magán tájékoztatásul előre bocsátva utasításul most csak ennyit 's nem többet.

Ne bocsátkozzék Ön detailjokba.

Kerülje ki a lehetőségig az írott communicatiót.

Felelje csak azt és mindig csak azt: Kossuth emlékiratában meg mondta a bázist, mellyen hazája nevében egyezkedni kész. Annak következtében várja francia részről a felhívást az egyezkedésre. Ha tehát a francia *kormány* akar Magyarországra nézve alkuba lépni, bizon meg valakit, ki bizalmasan de hivatalosan értekezzék K-thal. Ha az arrangement bázisában egyetért a francia kormány, a detaillokat igen könnyű lesz egy értekezésben elrendezni.

Ha erre azt kérdeznék: mi az a bázis: — a felelet ez: bázis, garantiák arról, hogy Magyar ország függetlensége valósággal célul vétetik. Ezen garantiát keressük és találjuk abban 1.) hogy francia sereg szállíttassék magyar földre 2.) hogy a függetlenségi nyilatkozat alapján történjék a fellépés 3.) hogy azzal a francia kormány magát identificálja, az által, hogy arra hivatkozva 's az 1809.-ki eljárás példáján a francia császár nevében 's francia sereg partraszállása alkalmával bocsátassék ki az első felszóllítás a Magyarokhoz.

Adja hozzá azt, hogy én azt óhajtom, hogy Napolen herceg vezénylené a francia sereget magyar földre, mert én késznek nyilatkoztatom magamat hazám függetlenségének 's alkotmányos kormányzásának feltétele alatt az alku kötésbe vagy külön toldalékban arra formaliter leköteleni, hogy egész befolyásom súlyát fel fogom használni nemzetemnél arra hogy a koronát Napoleon

herczegnek megajánlja s profidentia merem mondani, hogy ha én teszem a javaslatot nemzetemnek egyhangúlag elfogadtatni.

Ez kényes pont, sok tapintatot kíván — de talán eldöntő lehet. Szükség leszen helyes tapasztalattal a helyes alkalommal megértetni, hogy Sz. István koronája egészen más állással kínálkozik egy új dynastiának, mint minden a mit Olaszthonban csak képzelni is lehet.⁷⁶

E pont maga meg fogja Önt arról győzni, hogy irott közleményekbe nem lehet Önnek bocsátkozni. Hanem inszistálnia kell, hogy egyenest velem értekezzenek.

Ez értekezésre azonban a hivatalos kormány megbízatás szükségét kell sürgetni.

Ha a magyarhonbani seregküldés ellen azt hoznák fel, hogy azt nem tehetik, mert a Német nemzetet költhetné fel 's az Angol is ellenezné, feleletül meg fogja Ön jegyezni, hogy ha a német szövetség terrenuma (különösen Triest) érintetlenül hagyatik, e veszélytől nincs mit tartani, feltéve hogy a Francia kormány a háborút motiválandó manifestumában erről a Német nemzetet ünnepélyesen biztosítja. A mi pedig az angol kormányt illeti, itt én alku esetén ajánlkozom minden befolyásomat oda használni, hogy az angol nép és sajtó a *nem interventio* mellett nyilatkozzék — már is teszek e részben némelly előkészítő lépéseket (Glasgowban a jövő héten nagy meeting lesz e végett) 's meg vagyok győződve, hogy Magyar ország ügyének felkarolása nem csak a legsikeresebb, de talán egyedüli mód az Angol kormánynak a háború folytábani barátságos neutralitását biztosítani azon népsympáthia következtében, melyet ezen esetben nagyszerű demonstratiókra provocálhatni biztos vagyok. Úgy hogy azt gondolom, hogy ha a francia kormány biztosítja az Angolt, hogy az Adriai tengerben maga számára foglalást semmi esetre sem fog tenni 's ennek valóságát az által bizonyítja be, hogy a Dalmát-Magyar part valamelly pontján, nem mint hódító hanem mint a magyar nemzet szövetségese lép fel, az angol kormánytól nem leend mit tartania. De ha M. országot önálló cél gyanánt nem karolja fel elébb utóbb ki nem kerülhetendi az az angol kormány avatkozását.⁷⁷

⁷⁶ Az utóbbi két bekezdés tele van törlésekkel, igen gondosan van fogalmazva.

⁷⁷ Megszólítás és aláírás nélkül; vége nagyon sietős írással. A Kossuth-iratok közt megvan e levél Szarvady másolatában is.